בהמה טמאה בכלל היה טמאה לכדרבי גרסינן: **אקרא אני היה.** לגבי קרבן עולה ויורד או בנבלת היה טמאה או בנבלת בהמה טמאה (ויקרא ה) ודי היה לי בקריאת היה ויודע אני שהבהמה בכלל היה בהמה למה נאמרה: **נאמר לאן בהמה טמאה ונאמר.** בטומאת שאכל את הקדש בפרשת [1] (אמור אל הכהנים) [לו] ונפש כי תגע בכל טמא בטומאת אדם או בבהמה טמאה[א]: **מה להלן בטומאת קדש.** כלומר בטומאת שאכל את הקדש: **אף.** קרבן עולה ויורד כתיב או נפש אשר תגע וגו'[ב] ומשמע דבנגיעת טומאה מחייב ליה קרבן עולה ויורד דילפינן בהא גזירה שוה דלא מיחייב עד דאכיל קדש או יכנס למקדש ולהא מילתא איצטריך לן בהמה טמאה בכלל היה דאי לאו דקיש לן מזאת החיה דבהמה בכלל היה לא הוה מייתר לן אי בהמה טמאה לגו"ש דלא הוי מצי למימר אקרא אני היה: **בהמה טהורה בכלל היה טהורה ליצירה.** דגבי היה כתיבא (בראשית ג) יצירה ויצר ה' אלהים מן האדמה כל חית השדה וגו' ונפקא מינה למפלת מין בהמה היה ועוף דקאמר ר"מ תורת ולד עליהן ואמן יושבת עליהן ימי טומאה וימי טהרה ואמרינן בהמפלת (נדה כב:) מ"ט דר"מ הואיל ונאמר בהן יצירה כאדם. והוא הדין דבהמה טמאה בכלל היה טמאה נמי להאי מילתא איצטריכא אלא כבר פרש בה מלתא אחריתי לכדרבי וחדא מינייהו נקט וכבל כללי דבריתא פרש חדא מילתא: **תשב לזכר.** שבעת ימי טומאה ול"ג ימי טוהר שכל דמיס שהיא רואה בהן טהורין: **ותשב לנקבה.** שבועים טמאים וס"ו טוהר: **אינו ידוע.** אם זכר אם נקבה הטל עליה חומר שניהם ותשב לזכר ולנקבה שבועים טומאת לידת נקבה ואפילו אינה רואה בהן שמא נקבה ילדה ובלא רגייה איכא שבועים טומאת לידה וימי טוהר אין לה אלא עד ארבעים יום מתחלת לידתן כדין זכר שמא זכר הוא: ר"ג **לרבנן האי קרא למה לי כוליה לכדרבי אתא.** ואמתניתין קאי. ולרבנן דפליגי אדרבי יוסי הגלילי הא קרא דר"נ דילפינן מיניה ואיזה זה עובר שבטומאה טמא למה לי: **לכדרבי הוא דאתא.** היה טמאה לגופיה ובהמה טמאה לג"ש ואידי דכתב טמאה בבהמה משום ג"ש כתב נמי בהיה דכל פרשה שנאמרה ונשנית לא נשנית אלא בשביל דבר שנתחדש בה: **כשם שטומאה בלועה אינה מטמאה.** אחריס דמפרש בה קרא בהדיא כדלקמן: **כך טהרה בלועה אינה מיטמאה.** כגון בלע טבעת טהורה ונכנס לאהל המת אינה מיטמאה כדליף בקל וחומר: **מי לא עסקינן.** אפילו באוכל נבלה סמוך לשקיעת החמה דעדיין היא במעיו ולא נתעכלה וקמטהר ליה קרא בהערב שמש אלמא מכיון שנבלעה הרי היא כמעוכלת לענין לטמא. והא ליכא למימר דטעמיה משום (א) דמגע בית הסתרים לא מטמא ומוכו של אדם בית הסתרים הוא דא"כ תטמאו במשא דאמרינן ביולא דופן (נדה דף מב:) נהי דטומאת בית הסתרים במגע לא מטמיא במשא מיהא מטמיא אלא לאו ש"מ בליעה מעכבתה מלטמא: **דלא חזיא לגר.** וכתיב (דברים יד) לא תאכלו כל נבלה לגר אשר בשעריך וגו' הראויה לגר קרויה נבלה שאינה ראויה לגר אינה קרויה נבלה: **הניחא.** דמלית למילף דטעמך מהכא: **לרבי יוחנן דאמר.** במסכת בכורות (דף כג.): **אחת זו ואחת זו.** בין לטמא אדם ובין לטמא אוכלים היא מטומאה עד שתיפסל מאכילת כלבים ג) וקרא ד) (לאתויי) [למעוטי] היכא דהסריחה מחייס הוא דאתא אבל היכא דנראית לגר בשעת מיתה ה) (והלכה) [וחלה] עלה שם נבלה לא פקע מינה שם נבלה עד לכלב והכא קא מטהר ליה בהערב שמש: **שפיר.** מלית למילף דטעמא משום בליעה הוא: **אלא לבר פדא דאמר טומאה חמורה.** לטמא אדם היא קרויה נבלה כל זמן שראויה לגר למאכל אדם אבל מכאן ואילך אין שם נבלה עליה להיות אב הטומאה אלא אוכלין ומשקין הוא דמטמא: **עד ללב.** דלא גריעא ממגע נבלה שהוא ראשון לטומאה ומטמא אוכלין האי דמטהר ליה קרא משום דלא חזיא לגר הוא ולא מטמיא אדם: **שלא כפניו מיחזא חזיא ליה.** ג) אם בלע תחיכה קטנה ולא לעסה חזיא למי שלא ידע שבלעה: **טהרה בלועה.** דאינה מקבלת טומאה מגלן: **מה כלי חרס [המוקף] למיד פחיל שאינו מגיל על טומאה שבתוכו מלטמא.** אם היה כזית המת בתוכו אין בליעת הכלי מעכבתו מלטמא את הכלי ואת כל האהל: **דאמר מר טומאה רצוצה.** בקרקע שאין לה אהל טפח: **בוקעת ועולה.** ומטמאה כל המאהילים עליה אפילו סמוך לרקיע. אלמא אפילו בליעת קרקע אינה מעכבת וכל שכן בליעת כלי והרי הוא מגיל על טהרה שבתוכו ומעכבת מליטמא באהל המת כדאמרינן בפרק קמא (לעיל דף כה.): אדם

בהמה טמאה בכלל היה טהורה ובלשון הזה אמר לי חבל על בן עזאי שלא שימש את רבי ישמעאל חיה בכלל בהמה מנלן דכתיב [1]זאת הבהמה אשר תאכלו שור שה כשבים וגו' איל וצבי ויחמור וגו' הא כיצד חיה בכלל בהמה בהמה בכלל חיה מנלן דכתיב [2]זאת החיה אשר תאכלו מכל הבהמה אשר על הארץ כל מפרסת פרסה הא כיצד בהמה בכלל חיה [ב]חיה טהורה בכלל בהמה טהורה [א]לסימנים חיה טמאה בכלל בהמה טמאה [ג]להרבעה בהמה טמאה בכלל חיה טמאה לכדרבי [ג]דתניא רבי אומר אקרא אני חיה בהמה למה נאמרה נאמרה כאן בהמה טמאה ונאמר להלן בהמה טמאה מה להלן טומאת קדש אף כאן טומאת קדש בהמה טהורה בכלל חיה טהורה ליצירה [ג]דתנן המפלת מין בהמה חיה ועוף בין טמאין בין טהורין [2]אם זכר תשב לזכר אם נקבה תשב לנקבה אינו ידוע תשב לזכר ולנקבה דברי רבי מאיר וחכמים אומרים [ד]כל שאינו מצורת אדם אינו ולד ולרבנן האי קרא למה לי כוליה לכדרבי הוא דאתא: **מתני'** [ה]**האשה שמת ולדה בתוך** מעיה ופשטה חיה את ידה ונגעה בו החיה טמאה טומאת שבעה והאשה [ד]טהורה עד שיצא הולד: **גמ'** אמר רבה כשם שטומאה בלועה אינה מטמאה [ו]כך טהרה בלועה אינה מיטמאה טומאה בלועה מנלן דכתיב [3]והאוכל מנבלתה יכבס בגדיו [ז]מי לא עסקינן דאכל סמוך לשקיעת החמה וקאמר רחמנא טהור ודלמא שאני התם דלא חזיא לגר הניחא לרבי יוחנן [ח]דאמר [ו]אחת זו ואחת זו עד לכלב שפיר אלא לבר פדא דאמר טומאה חמורה לגר וטומאה קלה עד לכלב משום דלא חזיא לגר הוא נהי דלא חזיא בפניו שלא בפניו מיחזיא חזיא ליה אשכחן טומאה בלועה טהרה בלועה מנלן קל וחומר ומה כלי חרס המוקף צמיד פתיל שאינו מציל על טומאה שבתוכו מלטמא דאמר מר [ט]טומאה רצוצה בוקעת ועולה עד לרקיע מציל על טהרה שבתוכו מלטמא אדם

ולרבנן האי קרא למה לי כוליה לכדרבי אתא. כן גירסת הקונטרס ופירש דלרבנן דרבי יוסי הגלילי בעי האי קרא דרב נחמן למה לי וקשה לפירושו למה המתין עד כאן ועוד ה"ל למבעי נמי לרבנן קרא דרבי ילחק למה להו לכן נראה כגירסת הספרים דגרסי הניחא לר"מ אלא לרבנן מא"ל כלומר אמאי איצטריך כללא דבהמה טהורה בכלל היה טהורה דלדידהו ליכא למימר ליצירה:

והאשה טהורה עד שיצא. כשלא העגיל הראש כפיקה מיירי דאי העגיל הוי טמא עד שלא יצא הולד משנפתח הקבר [ט] דתניא באהלות (פ"ז מ"ד) ומייתי לה בהלוקח בהמה (בכורות כב.) אין נגפלים פתיחת הקבר עד שיעגילו הראש כפיקה א"נ סבר ליה כתנא דתוספתא דאהלות (ספ"מ) דאמר אין לולד טומאה עד שיצא [י]לאויר העולם: **מי לא עסקינן דאכל סמוך לשקיעת החמה וקאמר רחמנא דטהור.** וא"ת אמאי לא מדקדק מדאמעטו בברייתא בפרק יוצא לדופן (נדה מב:) נגלה דלא מטמאה בגדים אבית הבליעה מדכתיב בנבלת עוף טהור לטמאה בה ולא באחרת ומשם מדקדק אבני דמקום נבלת עוף טהור בלועה הוא וי"ל דודאי אליבא דאבני היה יכול לדקדק משם אבל לרבא דסבר דבית הסתרים הוי היכי מתרץ לברייתא ע"כ כשתחב לו חבירו בבית הבליעה וחזר והוציאו ובית הבליעה היה רחב ולא הסיטה כלל התם ממעט קרא דווקא נבלת בהמה ומיהו היינו יכולין לפרש אע"ג דלא חזר והוציאו דכי קאמר רבא דבית הסתרים הוי היינו [ז] תחלת הבליעה אבל לפי זה היה יכול לדקדק משם אף לרבא דטומאה בלועה לא מטומאה ואם תאמר והיכי מדקדק הכא [ח] מהאי קרא דהאוכל מנבלתה והא האי קרא בנבלת בהמה כתיב דלא מטומאה בבית הבליעה ובמגע אייבי ולא באכילה ולא כתיב אוכל אלא ליתן שיעור אכילה דהיינו כזית לנוגע ונושא כדמפרש התם בנדה ואי איצטריך לדרשא דהכא אם כן היכי מדקדק מייייהו דשיעור נוגע ונושא באוכל ויש לומר דלא מסתבר לאוקומי כוליה לדרשא דהכא לטהר טומאה בלועה דהא משמע דאתא למימר טומאה דכתיב והאוכל יכבס בגדיו ומ"מ אין מקרא יוצא מידי פשוטו דמשמע דטיהר הכתוב את האוכל כשטבל והעריב שמש:

אטו

קרא בהדיא כדלקמן: **כך טהרה בלועה אינה מיטמאה.** כגון בלע טבעת טהורה ונכנס לאהל המת אינה מיטמאה כדליף בקל וחומר: **מי לא עסקינן.** אפילו באוכל נבלה סמוך לשקיעת החמה דעדיין היא במעיו ולא נתעכלה וקמטהר ליה קרא בהערב שמש אלמא מכיון שנבלעה הרי היא כמעוכלת לענין לטמא. והא ליכא למימר דטעמיה משום (א) דמגע בית הסתרים לא מטמא ומוכו של אדם בית הסתרים הוא דא"כ תטמאו במשא דאמרינן ביולא דופן (נדה דף מב:) נהי דטומאת בית הסתרים במגע לא מטמיא במשא מיהא מטמיא אלא לאו ש"מ בליעה מעכבתה מלטמא: **דלא חזיא לגר.** וכתיב (דברים יד) לא תאכלו כל נבלה לגר אשר בשעריך וגו' הראויה לגר קרויה נבלה שאינה ראויה לגר אינה קרויה נבלה: **הניחא.** דמלית למילף מהכא: **לרבי יוחנן דאמר.** במסכת בכורות (דף כג.): **אחת זו ואחת זו.** בין לטמא אדם ובין לטמא אוכלים היא מטומאה עד שתיפסל מאכילת כלבים ג) וקרא ד) (לאתויי) [למעוטי] היכא דהסריחה מחייס הוא דאתא אבל היכא דנראית לגר בשעת מיתה ה) (והלכה) [וחלה] עלה שם נבלה לא פקע מינה שם נבלה עד לכלב והכא קא מטהר ליה בהערב שמש: **שפיר.** מלית למילף דטעמא משום בליעה הוא: **אלא לבר פדא דאמר טומאה חמורה.** לטמא אדם היא קרויה נבלה כל זמן שראויה לגר למאכל אדם אבל מכאן ואילך אין שם נבלה עליה להיות אב הטומאה אלא אוכלין ומשקין הוא דמטמא: **עד ללב.** דלא גריעא ממגע נבלה שהוא ראשון לטומאה ומטמא אוכלין האי דמטהר ליה קרא משום דלא חזיא לגר הוא ולא מטמיא אדם: **שלא כפניו מיחזא חזיא ליה.** ג) אם בלע תחיכה קטנה ולא לעסה חזיא למי שלא ידע שבלעה: **טהרה בלועה.** דאינה מקבלת טומאה מגלן: **מה כלי חרס [המוקף] למיד פחיל שאינו מגיל על טומאה שבתוכו מלטמא.** אם היה כזית המת בתוכו אין בליעת הכלי מעכבתו מלטמא את הכלי ואת כל האהל: **דאמר מר טומאה רצוצה.** בקרקע שאין לה אהל טפח: **בוקעת ועולה.** ומטמאה כל המאהילים עליה אפילו סמוך לרקיע. אלמא אפילו בליעת קרקע אינה מעכבת וכל שכן בליעת כלי והרי הוא מגיל על טהרה שבתוכו ומעכבת מליטמא באהל המת כדאמרינן בפרק קמא (לעיל דף כה.): אדם

אינה מטמאה. שאם אדם טהור בלע טבעת טהורה ואח"כ נטמא האדם הטבעת שבמעיו אינו טמא כדבעינן למימר לקמן: מי לא עסיק' דאכל סמוך לשקיעת החמה. כלומר שלא נתעכל הטומאה וקאמר רחמנא דלערב טהור ולא מטמא ליה לאדם דטומאה בלועה היא: ודילמא שני התם דלא חזיא לגר. כלומר לפיכך אינה מטמאה אדם ולא מטעם טומאה בלועה: ומנא לן דאי לא חזיא לגר לא מטמאה דכתיב לא תאכלו כל נבלה לגר אשר בשעריך תתננה ואכלה נבלה ראויה לגר חשובה נבלה שאינה ראויה לגר לא חשובה נבלה: הניחא לר' יוחנן דאמר אחת טומאה חמורה אחת טומאה קלה עד לכלב דאי ראויה לכלב מטמאה אפי' אדם וכלים שפיר כלומר מפקינן ודאי טומאה בלועה דלא מטמאה מהכא מהאוכל את נבלתה (דאי) [דודאי] ראויה לכלב ואי לא אמרינן טומאה בלועה לא מטמאה היתה מטמאה לאדם דהא ראויה לכלב: נהי דלא חזיא בפניו כו': כלומר בפניו של גר דאי הגר רואה שהוא בלועה והקיאה לא הוה אכיל ליה אבל אי הקיאה שלא בפניו והוא לא ידע שאדם בלעו הוה אכיל ליה: שאינו מציל על טומאה שבתוכו מלטמא. כלומר (האי) [דאי הוה] שרץ בתוך כלי חרש אע"ג שמוקף צמיד פתיל מטמא טהרות שעל גביו דאמרינן טומאה בוקעת ועולה מציל על טהרות שבתוכו מלטמא דאי מוקף צמיד פתיל כל טהרות שבתוכו טהורה אע"ג דהוא באהל המת:

א) נראה דל"ל כלומר דיליה בחיה הוא דמטיב ומטריגן דגם בהמה בכלל וכדתנן דהמפלת בין מין בהמה וכו'. ב) לכאורה אינו מוכן דלפי גירסת רבינו והיא גירסת התוס' דגרסי אלא לרבנן מאי איכא למימר לא קאי הקושיא אלא על הכלל וכמש"כ התוס' וש"ש.

מסורת הש"ס

א) [לעיל נט. לקמן פד. נדריס פא. מיר לב: זבחים קטו: ב"ק יז: נד:], ב) שבועות ז. יט. [לעיל ע:], ג) נדה כא. [כריתות ז: בכורות מ.], ד) [עי' מוספות בכורות כב. ד"ה עד], ה) בכורות כג. [מיר נ.], ו) [אהלות רפ"ז ופי"ד מ"ו מיר נד.], ז) רש"ל, ח) [ויקרא ז], ט) [שם ה], י) רש"ל, כ) [ל"ל דתנן],

תורה אור השלם

1. זאת הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר תֹּאכֵלוּ שׁוֹר שֵׂה כְשָׂבִים וְשֵׂה עִזִּים: אַיָּל וְצֶבִי וְיַחְמוּר וְאַקּוֹ וְדִישֹׁן וּתְאוֹ וָזֶמֶר: דברים יד ד, ה
2. דַּבֵּרוּ אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר זֹאת הַחַיָּה אֲשֶׁר תֹּאכְלוּ מִכֹּל הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר עַל הָאָרֶץ: ויקרא יא ב
3. וְהָאֹכֵל מִנִּבְלָתָהּ יְכַבֵּס בְּגָדָיו וְטָמֵא עַד הָעָרֶב וְהַנֹּשֵׂא אֶת נִבְלָתָהּ יְכַבֵּס בְּגָדָיו וְטָמֵא עַד הָעָרֶב: ויקרא יא מ

גליון הש"ס

תוס' ד"ה **והאשה** כו' לאויר העולם. עיין בר"ש שם משנה ה':

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה מי לא עסקינן וכו' דמגע בית הסתרים. נ"ב פי' ונפקא מינה לב' טבעות כדפירש"י בעמוד שני בדף זה בסופו:

מוסף רש"י

חיה טהורה בכלל בהמה טהורה לסימנים. שאין סימני חיה מפורשת אלא בבהמה כתיב כל בהמה מפרסת פרסה (לקמן פד.). **אקרא אני חיה.** בקרבן עולה ויורד כתיב או בנבלת חיה טמאה, ודי אם הייתי קורא בנבלת חיה טמאה שנכתב ראשון ולא הייתי צריך לחזור ולכתוב בהמה, שהרי בהמה בכלל חיה, שנאמר זאת החיה אשר תאכלו וסמיך ליה כל בהמה מפרסת פרסה (שבועות ז.). **ונאמר להלן בהמה טמאה.** באוכל קדשים בטומאת הגוף בלו את אהרן ונפש כי תגע בכל טמא בטומאת אדם או בבהמה טמאה ואכל מבשר זבח השלמים (שם). **תשב לזכר.** ימי טומאה שבעה וימי טהרה ג"ג, וכל דמיס שתראה בהן טהורין (נדה כא. וכעי"ז בבכורות מ.). **תשב לנקבה.** י"ד טמאים וס"ו טהורין (שם). **לזכר ולנקבה.** לחומרא, ימי טומאה דנקבה שבועים וימי טוהר כלים לסוף ארבעים יום מזכר ולא פ' נקבה (נדה כא.) דלא יהא לה אלא ל"ג ימי טוהר (בכורות מ.). **שטומאה בלועה.** בבעלי חיים (לקמן קכו.) **אינה מטמאה.** לא במגע ולא במשא (נדה מב.). **טומאה חמורה.** דהיינו משא, לגר. עד שהיא ראויה לאכילת גר תוכב, אבל אם קרמה ואינה ראויה לגר תו לא מטמאה במשא אבל טומאה קלה של מגע מטמא עד שתפסל מאכילת כלב (בכורות כג.).

עין משפט נר מצוה

כט א (מיי' פ"ל מהל' שחיטה הלכה ל) סמג עשין סג טוש"ע י"ד סי' יג סעיף ג) [מיי' פ"ל מהל' מ"א הל"ב סמג עשין סב טוש"ע י"ד סי' עט ס"ק]: **ל** ב מיי' פ"ט מהלכות כלאים הלכה ח סמג שם טוש"ע י"ד סי' רלז ס"ק: **לא** ג ד מיי' פ"י מהל' מאכלות אסורות בי"א הלכה ח טוש"ע י"ד סי' קלד ס"ג: **לב** ה ו מיי' פכ"ה מהל' טומאת מת הלכה יב: **לג** ז מיי' פ"ג מהלכות טומאת אוכלין הל' יח ופ"ל מהלכות אבות הטומאה הלכה יג ועוד שם פ"ג הלכה יא ופ"ד הלכה יב]: **לד** ח מיי' פ"ו מהלכות טומאת מת הלכה ד ה:

שיטה מקובצת

א) מי לא עסקינן כו'. נ"ב עי' תוס' מנחות דף סט ע"א: **ב)** וקרא למעוטי היכא דהסריחה מחיים: **ג)** אם בלע חתיכה קטנה ולא לעסה והקיאה חזיא למי שלא ידע שנבלעה: **ד)** היינו תחלת בית הבליעה אבל בסופו: **ה)** מהאי קרא דהאוכל מנבלתה יכבס בגדיו והא האי קרא בנבלת בהמה כתיב:

רבינו גרשום

בהמה טהורה בכלל חיה טהורה לסימנין. כלומר בחיה נאמר סימנין דכתיב זאת החיה אשר תאכלו כל מפרסת פרסה וגו' ובהמה בכלל חיה: חיה טהורה בכלל בהמה טהורה להרבעה. כלומר בהרבעה כתיב בהמה ולא כתיב חיה דכתיב בהמתך לא תרביע כלאים וחיה בכלל בהמה: דתניא רבי אומר אקרא אני חיה. כלומר ולא צריך למיכתב או בנבלת בהמה טמאה ליכתוב בנבלת חיה טמאה ואני יודע דבהמה בכלל חיה: בהמה למה נאמרה נאמר כאן בהמה טמאה בריקרא ונאמר להלן בהמה טמאה בצו את אהרן או בבהמה טמאה ואכל מבשר זבח השלמים אשר לה' מה להלן בטומאת הקדש הכתוב מדבר אף כאן בטומאת הקדש הכתוב מדבר דאי נגע בין בנבלת בהמה טמאה בין בנבלת חיה טמאה ונגע בקדשים חייב קרבן: בהמה טמאה בכלל חיה טמאה ליצירה כלומר **ו)** בריה הוא דכתיב והיא מפלת בין מין בהמה בין מין חיה אם זכר תשב לזכר וכו': הניחא לר' מאיר. דאמר המפלת מין בהמה חיה ועוף טמאה מיבעי ליה להאי קרא בנבלת חיה טמאה או בנבלת בהמה טמאה ליצירה: אלא לרבנן דאמרי כל שאינו מצורת אדם אינו ולד ואינה טמאה **ג)** האי קרא דמקיש נבלת חיה טמאה לנבלת בהמה טמאה למה לי: כוליה לכדרבי הוא דאתא. כלומר האי קרא בנבלת חיה טמאה לרבנן לא מיבעי להו ליצירה לא איתקש חיה טמאה לבהמה טמאה אלא לכדרבי לצורך קדשים: ופשטה החיה את ידה בתוך מעיה. פשטה ידה דרך בית הרחם: אמר רבה כשם שטומאה בלועה אינה מטמאה. כלומר דחזינן הכא לענין חיה שהולד שהוא בלוע במעי אמו אינו מטמא את האשה: כך טהרה בלועה

אדם שמציל על טומאה שבתוכו מלטמא אינו דין שמציל על טהרה שבתוכו מליטמא מה לכלי חרס שכן אין מטמא מגבו תאמר באדם שמטמא מגבו אטו אנן מגבו קאמרינן מתוכו קאמרינן אדרבה כלי חרס חמור שכן מטמא מאוירו אשכחן בלוע דלמעלה בלוע דלמטה מנלן קל וחומר ומה למעלה שאינו עושה עיכול מציל למטה שעושה עיכול אינו דין שמציל כלום עושה עיכול למטה אלא על ידי מעלה אפי' הכי עיכול דלמטה רב אשכחן בלוע דאדם בלוע דבהמה מנלן קל וחומר ומה אדם שמטמא מחיים מציל בבלוע בהמה שאינה מטמאה מחיים אינו דין שתציל בבלוע מה לאדם שכן צריך שהייה בבית המנוגע תאמר בבהמה שאינה צריכה שהייה בבית המנוגע בהמה דאינה צריכה שהייה בבית המנוגע למאי הלכתא לכלים שעל גבה אדם נמי לא בעי [6]דתנן [א]הנכנס לבית המנוגע וכליו על כתפיו וסנדליו וטבעותיו בידיו הוא והן טמאין מיד [ב]היה לבוש כליו וסנדליו ברגליו וטבעותיו באצבעו הוא טמא מיד והן טהורין עד שישהא בכדי אכילת פרס פת חטים ולא פת שעורים מיסב ואוכל בליפתן אמר רבא תרוייהו תנגהי טומאה בלועה תנינא טהרה בלועה תנינא [ג]טומאה בלועה [3]דתנן [4] [ד]בלע טבעת טמאה טובל ואוכל בתרומתו הקיאה טמאה וטמאתו טהרה בלועה תנינא [ג]דתנן בלע טבעת טהורה ונכנס לאהל המת והזה ושנה וטבל והקיאה הרי היא כמה שהיתה כי קאמר רבה כגון שבלע שתי טבעות אחת טמאה ואחת טהורה דלא מטמיא לה מטמאה לטהורה

והא

בגדים דידיה וכתיב והאוכל בבית יכבס את בגדיו עד שישהא שיעור אכילה: **פרס.** חצי ככר של עירוב שהוא מזון שתי סעודות והוא שמונה ביצים כדאמרינן בעירובין (דף פב:): **שרוייהו תנגהי.** קושיא היא. כלומר מאי אשמועינן רבה: **טמאה.** טומאת מת וכלי מתכות המיטמאין במת הרי הן כמת דאמר מר (לעיל ג.) חרב [במדבר יט] הרי הוא כחלל: **טובל.** לפי שנטמא בנגיעתה קודם שבלעה: **טובל ואוכל בתרומה.** דמשנבלעה אינה מטמאה: **[הקיאה טמאה].** דלא אהני ליה טבילת האדם: **וטמאתו.** שנגעה בו ביציאתה: **והזה.** בשלישי: **ושנה.** בשביעי: **הרי היא כמה שהיתה.** טהורה לפי שלא קבלה טומאה מן האדם משבלעה דאי טמאה היכי מצי למימר הרי היא כמה שהיתה הא לא טבלה וטבילת האדם לא מהניא לה. ולהכי נקט הזה ושנה וטבל ואחר כך הקיאה דאם הקיאה קודם טבילה נטמאה ביציאתה במגעו: **כי קאמר רבה כו'.** דאי ממתניתין דקתני בלע טבעת טמאה טובל והאוכל דמשמע לא מטמיא לאדם הוה אמינא טעמא לאו משום בליעה הוא אלא משום דמגע בית הסתרים לאו מגע הוא לענין טומאה כדאמרינן במסכת נדה (דף מג.) מוידינן לא שנף במיסה וגבי טבעת ליכא למימר תטמא את האדם במשא שאין משא אלא למי שהטומאה יוצאה ממנו כגון מת ונבלה ומעיינות הזב אבל טמא מת אע"פ שהוא אב הטומאה אין לו משא וטבעת טהורה נמי תתנן דלא מטמיא מחמת אדם נמי טעמא משום דמגע בית הסתרים לאדם לא מטמא אבל טבעת בטבעת לאו בית הסתרים שייך למימר בהו אע"פ שנטמנו באדם [ה]הרי הן כמונחין בתיבה וניטמו אשמועינן רבה דטעמא דמתניתין משום בלוע היא ואפילו חברתה לא מטמא: והא

אדם. שמעכב טומאה שבתוכו מלטמא אינו דין שמציל על טהרה שבתוכו מליטמא משום בלוע: **מה לכלי חרס.** דין הוא שיציל על טהרה שבתוכו שכן יש בו לד קל אחר שאינו מטמא מגבו: **אטו אנן מגבו קאמרינן.** מי יליפינן גב אדם מגב כלי חרס דתיפרוך הכי: **מתוכו קאמרינן.** תוך דאדם גמרינן מתוך כלי חרס וכ"ש דקל וחומר אלימא הוא דאדרבה תוך כלי חרס חמור מתוכו של אדם: **שכן מטמא מאוירו.** בלא נגיעה מה שאין כן באדם הלכך קל וחומר מה אויר כלי חרס שאינו מבליע טומאה שבו מלטמא [ו]מבליע טהרה שבו מליטמא אדם שמבליע טומאה שבתוכו מלטמא אינו דין שיציל על טהרה שבו מליטמא הואיל וקל הוא שאין מקבל אויר האדם טומאה לעולם: **דלמעלה.** דרך פיו כדכתיב (ויקרא יא) והאוכל מנבלתה: **דלמטה.** תחב לו דרך בית הריעי עד שנבלע וכגון שהיה א[ז] תחוב בשפופרת ולא טימאו בכניסתו במגע: **מנין.** שלאחר מכאן לא יטמאנו (ח) במשא הואיל ובלוע: **אלא ע"י מעלה.** אם לא יכנס דרך הפה לא יתעכל במעייס לעולם: **עיכול דלמטה רב.** בפה אינו מתעכל כל כך עד שיורד למטה: **לריך שהייה.** לטמא בגדים שהוא לבוש דכתיב (שם יד) והבא אל הבית יטמא [ז]ולא כתיב כבוס בגדים והאוכל בבית יכבס את בגדיו (שם) ומוקמינן לה בתורת כהנים [ד] לשהה שיעור אכילה: **תאמר בבהמה שאינה לריכה שהייה.** שאם נכנסת טעונה כליס הרי הן טמאים מיד דוהבא אל הבית קרינא בהו: ומשנינן **למאי הלכתא.** אמרת אין לריכה שהייה על כרחך לכלים שעליה דהא לאו בת מילבש בגדים היא אלא דרך משוי ודרך משוי אדם גופיה לא בעי שהייה שאם לא היה לבוש בגדיו אלא נטלם על כתפו וכנסם טמאין מיד: **וטבעותיו בידיו.** בקומלו אלא כדרך מלבוש: **טמאין מיד.** דקרינא נמי בכליס והבא אל הבית: **היה לבוש כליו כו'.** הוו להו בגדים דידיה וכתיב והאוכל בבית יכבס את בגדיו עד שישהא שיעור אכילה: **פרס.** חצי ככר של עירוב שהוא מזון שתי סעודות והוא שמונה ביצים כדאמרינן בעירובין (דף פב:): **שרוייהו תנגהי.** קושיא היא. כלומר מאי אשמועינן רבה: **טמאה.** טומאת מת וכלי מתכות המיטמאין במת הרי הן כמת דאמר מר (לעיל ג.) חרב [במדבר יט] הרי הוא כחלל: **טובל.** לפי שנטמא בנגיעתה קודם שבלעה: **טובל ואוכל בתרומה.** דמשנבלעה אינה מטמאה: **[הקיאה טמאה].** דלא אהני ליה טבילת האדם: **וטמאתו.** שנגעה בו ביציאתה: **והזה.** בשלישי: **ושנה.** בשביעי: **הרי היא כמה שהיתה.** טהורה לפי שלא קבלה טומאה מן האדם משבלעה דאי טמאה היכי מצי למימר הרי היא כמה שהיתה הא לא טבלה וטבילת האדם לא מהניא לה. ולהכי נקט הזה ושנה וטבל ואחר כך הקיאה דאם הקיאה קודם טבילה נטמאה ביציאתה במגעו: **כי קאמר רבה כו'.** דאי ממתניתין דקתני בלע טבעת טמאה טובל והאוכל דמשמע לא מטמיא לאדם הוה אמינא טעמא לאו משום בליעה הוא אלא משום דמגע בית הסתרים לאו מגע הוא לענין טומאה כדאמרינן במסכת נדה (דף מג.) מוידינן לא שנף במיסה וגבי טבעת ליכא למימר תטמא את האדם במשא שאין משא אלא למי שהטומאה יוצאה ממנו כגון מת ונבלה ומעיינות הזב אבל טמא מת אע"פ שהוא אב הטומאה אין לו משא וטבעת טהורה נמי תתנן דלא מטמיא מחמת אדם נמי טעמא משום דמגע בית הסתרים לאדם לא מטמא אבל טבעת בטבעת לאו בית הסתרים שייך למימר בהו אע"פ שנטמנו באדם [ה]הרי הן כמונחין בתיבה וניטמו אשמועינן רבה דטעמא דמתניתין משום בלוע היא ואפילו חברתה לא מטמא: והא

מסורת הש"ס

ה) ברכות מא. עירובין ד. נגעים פי"ג מ"ט סוכה ה:, ב) מקואות פ"י משנה ח, ג) שם, ד) [מלורש פרק ה], ה) [ויקרא טו], ו) עיין רש"ש, ז) ר"מ מ"ז,

גליון הש"ם

גמ' טומאה בלועה דתנן. עיין כליס פ"ח מ"ה:

הגהות הב"ח

(ה) רש"י ד"ה מנין וכו' במשא. נ"ב דמגע בלא"ה אינו מטמא מכח בית הסתרים ולא הבנתי למה פירש"י דאיירי בתחוב בשפופרת דלמא האי בעיא היא שם אינו מטמא במשא אחר שנבל כמו דאיירי בטומאה בלועה דמעלה: (ב) תוס' ד"ה אטו וכו' דאפי' בלא היקף טהורים. נ"ב עיין פירש"י פרק ר"ע דף פד ע"ב בד"ה ודין הוא וכן בב"ק דף כ"ה:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) רש"י ב"ד"ה דלמטה וכו' תחוב בשפופרת. נ"ב עי' ל"ר ש"ש: ב) תוס' ד"ה אטו וכו' בפני הטומאה שבתוכו מליטמא מליל מוכו. נמחק מלת מוכו. וי"ב עיין מהרמ"ל דמוחק זה ומהרש"ל ז"ל מקיימו היטיב ועיין מידושי הר"ן ותפיין מלת מה נספח דנקטו התוס' בלשונם:

מוסף רש"י

הנכנס לבית המנוגע. בבית המנוגע כתיב והבא אל הבית יטמא עד הערב ולא כתיב כבוס בגדים והאוכל בבית יכבס את בגדיו, בשהה שיעור אכילה ואפילו לא יאכל, מדכתיב בסיפיה והשוכב בבית יכבס את בגדיו, אלא הכי נמי דהכי, וטומאה את בגדיו עמו אלא כדרך מלבושו, אין אלו בגדיו וטמאים מיד, שאף כהן אי קונה והבא אל הבית, וכשהוא לבוש בהן בעי שהייה (ברכות מא. וכעי"ז ערובין ד. וסוכה ה:). **היה לבוש כליו.** דאיקרו להו בגדיו (שם) וכן כולם דרך לבישתן קרויין בגדיו ובעלין אלו (ערובין שם). **הוא טמא מיד.** דכתיב והבא אל הבית יטמא, והן טהורין עד שישהא. דכתיב והאוכל בבית יכבס וגו', והרשין בס"כ אין לי אלא אוכל ושוכב, אוכל בלא אוכב, שוכב בלא אוכל, לא אוכל ולא שוכב מנין, ת"ל יכבס בגדיו ריבה, שתי פעמים כתיב יכבס בגדיו, ואם קופנו לרבות הכל מה ת"ל והאוכל, ליתן שיעור לשוכב כדי אכילה, שאין טעון כיבוס בגדים עד שישהה כדי אכילה, וגופו טמא מיד דהכי כתיב והבא אל הבית יטמא ולא כתיב בגדים, והאוכל בבית לשייעו שוהה כדי אכילה יכבס בגדיו (סוכה שם וכעי"ז ערובין שם). **אכילת פרס.** אלי ככר ששיעורו בו מכמיס את העירוב שהוא כולו מזון שתי סעודות ואליו מזון סעודה אחת (ברכות שם) ד' ביצים הן מזון סעודה ביומים, פרס לשון פרוסה

לה א מיי' פט"ז מהלכות טומאת צרעת הל"ז: לו ב מיי' שם הלכה ח: לז ג מיי' פ"ב מהלכות מקוואות הלכה ח:

שיטה מקובצת

ו) בלע טבעת (בהמה) טמאה כו'. נ"ב עי' תוספות מנחות ס"ט ע"א: ב) מבליע טהרה שבו מליטמא שיש חומר באוירו ג) ואע"פ שמיטמא בלא צמיד פתיל אדם שמבליע טומאה שבתוכו: ג) ולא כתיב כבוס בגדים וכתיב והאוכל בבית יכבס: ד) ואוכל דמשמע דלא מטמיא: ה) הרי הן כמונחין בתוכו וליטמא. נ"ב ב"ש ברש"י כ"י הרי הן כמסותרים בתיבה וליטמא כו': ו) תימה מה בכך מ"מ פריך שפיר: ז) וי"ל דאדם נמי דתוכו טהור. נ"ב משום דבית הסתרים הוא ע"כ: ח) מציל על טהרה שבתוכו מליטמא תוכו של אדם: ט) שהיא טהורה בהיסט הזב וי"ל דעבדינן ק"ו:

ו) נראה לל"ל מבליע טהרה שבו מליטמא ע"י למיד פתיל ואע"פ שיש חומר שמטמא מאוירו אדם שמבליע וכו'.

רבינו גרשום

אדם שמציל על טומאה שבתוכו מלטמא. כדאמרי' דאכל סמוך לשקיעת החמה אעפ"כ לא מטמא הגוף אינו דין שמציל על טהרה שבתוכו אע"ג שנטמא לאחר שבלע טבעת טהורה שאינה טמאה בתוך הגוף: מה לכלי חרש שאינו מטמא מגבו. כלומר דין שמציל על טהרה שבתוכו שאינו מטמא מגבו: אגן מתוכו קאמרינן. כלומר ומתוכו אינו קל כלי חרש מאדם כשם שאדם מטמא מתוכו כך כלי חרש מטמא מתוכו ואעפ"כ מציל על הטהרות שבתוכו וק"ו כדקאי קאי: אדרבה כלי חרש חמור. בניחותא קא אתי כלומר אדרבה כלי חרש חמור שכן מטמא מאוירו שיציל על טהרות שבתוכו: בלוע דלמטה מנא לן. כלו' אשכחן שבלעו דרך פיו הטומאה כדאמרינן לעיל (האוכל) [אבל] בלוע דלמטה שבלען דרך שתן מנלן דטומאה בלועה אינה מטמאה: ומה למעלה שאינו כו'. כלומר מציל מלטמא אחרים שנבלע למטה שעושה עיכול כלומר וחשוב כאין אינו דין שמציל שלא יטמא: וכלום עושה עיכול למטה כו'. כלומר ולאו ק"ו הוא: אשכחן בליעה דאדם שאינה מטמאה דבהמה מנלן. כגון עובר שמת בתוך מעיה דאמרינן במתניתין הושיט הרועה את ידו בתוך מעיה בין בהמה טמאה בין בהמה טהורה טהור: מה לאדם. שצריך שהייה בבית המנוגע דהוא קל לענין טומאה דאין שמציל כלים שעליו עד שישהה בכדי אכילת פרס לכלים שעל גביו אבל היו בידיו הוא והן טמאין מיד כיון דנקיט להו בידיה חשובין כהוא בעצמו: ואם היה לבוש כליו [צריך שישהה] בכדי אכילת פרס אלו ארבעה ביצים כדמפרשינן במס' עירובין פת חטין כו' דמפקינן מארץ חטה שכל הפסוק כולו לשיעורין נאמר: אמר רבא תרוייהו תנגהי. כלומר מה אתא רבה לאשמועינן: בלע טבעת טמאה טובל ואוכל תרומתו לערב. כלומר אע"פ שטבעת טמאה במעיו: דלא מטמאה ליה. טמאה לטהורה במעיו:

אטו אנן מגבו קאמרינן מתוכו קאמרינן. תימה [1] מה נפשך מ"מ פריך שפיר דאיך תעבור הטומאה כיון דגבו טהור ויש לומר [2][ב]דאדם נמי תוכו טהור מציל ואיכא למיעבד ק"ו הכי ומה כלי חרס המוקף למיד פתיל שאין גבו מציל לחוץ בפני הטומאה שבתוכו מלטמא [3] מציל [ב][1] (תוכו) על טהרה שבתוכו מליטמא תוכו של אדם שמציל וחוץ בפני הטומאה שבתוכו מלטמא אינו דין שיציל תוכו על טהרה שבתוכו מליטמא וא"ת כיון דהא דהאדם מציל על טהרה שבתוכו היינו מקל וחומר דכלי חרס א"כ נימא דיו ולא יציל על טהרה שבתוכו מליטמא בהיסט הזב כמו כלי חרס המוקף למיד פתיל דמיטמא בהיסט הזב כדאמרינן בסוף המקנן (גיטין סא:) וליחוש שמא הסיטה אשתו נדה ואילו בתוספת' דאהלו' (פט"ו) תני בהדיא דאדם מציל על טהרה שבתוכו מליטמא בהיסט הזב דאמרו להם בית הלל אי אתם מודים בבליעת טבעת וכנס לאהל המת כו' אמרו להם בית שמאי לא אם אמרת בטבעת שהיא טהורה [3] בהיסט וי"ל דעבדי ק"ו מפכים קטנים המוקף למיד פתיל דאפילו בלא היקף [3] טהורים במשא הזב לפי שאין באים לכלל מגע לפי שאין סופן להפתח ואת שאינו בא לכלל מגע אינו בא לכלל משא כדאמר בהעור והרוטב (לקמן דף קכד:): **דלמטה מנא לן.** דבלוע דלמטה נמי טהור כדמוכח מתניתין דעובר וחיה נמי דטמאה היינו מדרבנן כדלקמן ועוד דהשתא ס"ד דרבה מודה בשתי טבעות וחיה היא כשתי טבעות: **בלוע** בבהמה **מנא לן.** דבהמה לא מטמא כדמוכח ההוא כלב דאכל בשר המת לקמן בהעור והרוטב (דף קכו.): **למאי הלכתא לכלים שעל גבה אדם נמי לא בעי.** וא"ת דלמא אפי' בכלים שהיא לבושה דשייך בהו מלבוש כדאשכחן גבי הוצלת שבת בפרק במה בהמה יוצאה (שבת נג.) בבגדים שחשובים לה למלבוש ועוד הקשה רבינו אפרים בתורת כהנים ממעט בהמה וכותי דלא בעו שהייה בכלים שהן לבושים מוכנים בגדיו המטמא בגדים מציל בבית המנוגע כותי ובהמה שאינם מטמאים בגדים אינם מציל בבית המנוגע משמע דבת מלבוש היא אלא דמעטיה קרא דומיא דכותי דשייך ביה מלבוש וי"ל דבהמה אפילו כלים שהיא לבושה חשיבי כעל גבה כיון דאין מטמא מכחה דלאו בת טומאה היא וגבי אדם נמי כה"ג כשאין מטמאין מכחו כגון בגדים שעל גביו לא בעי שהייה אבל בגדים שהוא לבוש בטלים אגביה ומכחו בא להם הטומאה וגזרת הכתוב היא שאין לו כח לטמאם עד שישהה ולפירוש זה דטומאת בגדים שהוא לבוש מחמת האדם הם באים אם כולו בפנים וידו מבחוץ וטבעת באצבע טמאה הטבעת ואם הוא מבחוץ וידו בפנים וטבעת באצבע הטבעת טהורה דבטלה אגביה והוא טהור דרובו לחוץ וקשה דבתורת כהנים ובמסכת נגעים פרק שלשה עשר דתנא היה עומד בפנים ופשט ידו לחוץ וטבעותיו בידו ושהה כדי אכילת פרס טמאות היה עומד בחוץ ופשט ידו בפנים וטבעותיו בידו רבי יהודה מטמא מיד וחכ"א בכדי אכילת פרס ושמא התם מדרבנן הוא ולא מדאורייתא ומתמיר רבי יהודה לטמא מיד משום דאין הטומאה באה להם מכח האדם: **אמר רבא תרוייהו תנגהי.** לאו מטומאה בלועה פריך דרבה נמי כשם קאמר משמע שגם לרבה היה פשוט מתוך המשנה אלא מטהרה בלועה פריך דטהרה נמי תנן כמו טומאה ולמה פשוט לו זה יותר מזה:

בלע טבעת טמאה טובל ואוכל בתרומה. טמא טומאת מת אילי דתרב הרי הוא כחלל ואי לאו דטומאה בלועה לא מטמאה לא היה מועיל לו טבילה דהי דמגע בית הסתרים לא מטמא במגע במשא מטמא ומ"ת ודלמא בטבעת שנטמא בשרץ אילי וי"ל דבתר דהיא דטבעת טהורה מיתניא במסכת מקואות (פ"י מ"ק) ועוד אי בטומאת שרץ אם כן לא הויא אלא ראשון והיכי קתני דמטמא את האדם והא אין אדם וכלים מקבלים טומאה אלא מאב הטומאה: **כי קאמר רבה כגון שבלע שתי טבעות.** פירש בקונטרס דאי ממתניתין ה"א הא דטבעת לא מטמאה האדם לא משום בליעה הוא אלא משום דמגע בית הסתרים לאו מגע הוא לענין טומאה כדאמרינן במסכת נדה (דף מג.) ולישנא דלמא למימר דטמא במשא שאין משא אלא למי שהטומאה יוצאה ממנו כגון מת ונבלה ומעיינות הזב אבל אע"פ שהוא אב הטומאה אין לו משא וטבעת טהורה נמי תתנן דלא מטמיא מחמת אדם נמי טעמא משום דמגע בית הסתרים לאדם לא מטמא אבל טבעת בטבעת לאו בית הסתרים שייך למימר בהו אע"פ שנטמנו באדם [ה]הרי הן כמונחין בתיבה וניטמו אשמועינן רבה דטעמא דמתניתין משום בלוע היא ואפילו חברתה לא מטמא: והא

שאיעורו בחצי ככר האמור בעירוב דבעינן מזון ב' סעודות ותנן התם חצי לבית המנוגע (ערובין שם). **פת חטים.** נאכלת מהר (ברכות שם) שהיתה מועטת מאכל שעורים (סוכה שם). מיסב. דרך הסיבה שהיא נאכלת מהר שאינו פוגה ואינה (ברכות שם) שהיה זו בהסיבה שיעורהו ולא בנאכלת בעמידה והולך ובא שהוא שוהה בהילוכו יותר (ערובין שם) מי שהוא מיסב הוא עסוק באכילה ואינו טרוד בדברים אחרים (סוכה שם). **ואוכל בליפתן.** שנאכלת מהר (ערובין שם).

והא עובר וחיה. דקתני מתני׳ החיה טמאה שבעה והאשה טהורה: וקמטמי לה עובר לחיה. ש״מ דטעמא דאשה טהורה משום מגע בית הסתרים הוא ולא משום בלוע: **טבעא אין סופה לצאת. טומאה זו.** דחיה: **מאי אינה מדברי סורה.** ל״ל למימר כולי האי לימא טומאה זו דברי סופרים משום גזירה כדמפרש לקמיה: **לא תימא.** מתני׳ ר״ע היא דאמר עובר מת שבמעי אשה טמא הלכך מטמא לחיה דטומאה בלועה מטמאה וטהרה בלועה גמיטמא ואשה טהורה משום דמגע בית הסתרים הוא: **אלא אפי׳ לר׳ ישמעאל הו׳.** ולקמן בעי מאי ר׳ ישמעאל ור״ע: **גזירה שמא יוציא הו׳.** דאי אמרת היה שפשטה ידה למעי אשה ונגעה בעובר מת טהורה פעמים שהולד מוציא ראשו חוץ לפרוזדור והרי הוא כילוד ומטמא וכסבורה היה שעדיין הוא במעיה ואתי לטהרה אבל ברועה שהוציא ידו למעי במה דקתני מתני׳ טהור ליכא למיגזר הכי מפני שרחם שלה גלוי דכי מפיק חזי ליה: **טרידא.** עסוקה היא בחבליה וציריה וטרידא מלומר לחיה אל תגעי: **על פני השדה.** משמע גלוי: **להוציא עובר.** שהוא טמון: **גולל.** כיסוי האורן של מת: **דופק.** דף שנותנין בצדו: **ור׳ ישמעאל סבר גולל ודופק הלכתא היא.** וכי אתא קרא להוציא עובר: **ור״ע סבר עובר במעי אשה טמא.** וכי אתא קרא לגולל ודופק וקסבר לאו הלכתא היא: **מדאורייתא מנא ליה.** דטמא דלא מטהר ליה ממשמעותיה דעל פני השדה ואפי׳ לא מייתר: **נמת בנפש.** מת שהוא בתוך נפש האחרת: רביעית הלוג דם חיי האדם תלויין בו שבכך הוא מתקיים: **אף רביעית דם הבא משני מתים.** הלכך האי קרא דכתיב ביה חד נפש לאו לרביעית דם אתא: **נפשות.** משמע שתים: **מת.** דבר שמיתה באה על ידו דהיינו רביעית: **מתני׳ הבשר טהור.** שאין בהמה מקבלת טומאה מחיים: **הבשר מגע נבלה.** בשר העובר מגע אבר מן החי שהוא מטמא כנבלה בהעור והרוטב (לקמן דף קכט:). אי נמי אם א] יצא עובר מת נבלה גמורה הוי האבר מאחר שלא עהרתו שחיטת אמו: **מגע טרפה שחוטה.** שהשחיטה אע״פ שאינה מתרת האבר באכילה מטהרתו מידי נבלה והויא כטרפה שחוטה שאינה מטמאה מן התורה כדמפרש ואזיל אלא מדרבנן במוקדשין: מה

והא עובר וחיה דכשתי טבעות דמו וקא מטמא לה עובר לחיה אמר רבה שאני עובר הואיל וסופו לצאת אמר רבא עובר סופו לצאת טבעת אין סופו לצאת אלא אמר רבא פומבדיתאי ידעי טעמא דהא מילתא ומנו רב יוסף דאמר רב יוסף אמר רב יהודה אמר שמואל [א]טומאה זו אינה מדברי תורה אלא מדברי סופרים מאי אינה מדברי תורה אלא מדברי סופרים דלא תימא אליבא דר׳ עקיבא דאמר [ב]עובר במעי אשה טמא אלא אפי׳ לר׳ ישמעאל דאמר עובר במעי אשה טהור גזרו בה טומאה מדרבנן מאי טעמא [ג]אמר רב הושעיא גזירה [ד] שמא יוציא ולד ראשו חוץ לפרוזדור אי הכי אשה נמי אשה מרגשת בעצמה ותימא לה לחיה טרידא מאי ר׳ ישמעאל ומאי ר״ע דתניא [1]וכל אשר יגע על פני השדה להוציא עובר במעי אשה דברי ר׳ ישמעאל ר״ע אומר לרבות [2]גולל ודופק ור׳ ישמעאל גולל ודופק הלכתא גמירי לה ור״ע עובר במעי אשה טמא מדאורייתא מנא ליה אמר ר׳ אושעיא אמר קרא [2]הנוגע במת בנפש איזהו מת שבנפש של אדם הוי אומר זה עובר שבמעי אשה ור׳ ישמעאל האי מיבעי ליה [ה] [3]לרביעית דם הבאה מן המת שמטמאה שנאמר הנוגע במת בנפש האדם איזהו נפש של אדם שמטמא הוי אומר זו רביעית דם ור״ע לטעמיה דאמר אף רביעית דם הבא משני מתים מטמא באהל [3]דתניא ר״ע אומר מנין לרביעית דם הבאה משני מתים שמטמאה באהל שנא׳ [3]ועל כל נפשות מת לא יבא שתי נפשות ושיעור אחד: **מתני׳** [ה]בהמה המקשה לילד והוציא עובר את ידו וחתכה ואח״כ שחט את אמו הבשר טהור [6]שחט את אמו ואח״כ חתכה [7]הבשר מגע נבלה דברי ר״מ וחכמים אומרים [1]מגע טרפה שחוטה מה

אע״פ שהוא אב הטומאה אין לו טומאת משא וטבעת טהורה נמי לא מטומאה מחמת אדם טעמא נמי משום דבית הסתרים דאדם לא מטמא אבל בב׳ טבעות דלא שייך בהו בית הסתרים הוה אמינא במסותרים בתוכו ליטמו קמ״ל דטעמא דמתני׳ משום בלוע הוא וחבירו נמי לא מטמא וקשה לפירושו דבטבעת שנגעה במת הרי הוא כחלל וטומאתה בוקעת ועולה ואפי׳ רצועה תחת אצבעם שלא [ב] מטמא את האדם מכח בית הסתרים ומה שפי׳ דטבעת טהורה לא מטומאה מחמת אדם משום בית הסתרים דאדם לא מטמא אטו אם נכנס אדם לאהל המת וכליס או אוכלין בקומטו ה״נ דטהורים דאע״ג בית הסתרים לאו את מקבלי טומאה נינהו מ״מ לא הוי כלמיד פתיל דמליג בהאהל המת הרי טיט דלאו בני קבולי טומאה נינהו ואוכלין שגיבלן בטיט והכניסם לאהל המת טמאים ומה שפירש נמי דאין טומאת משא אלא למי שטומאה באה ממנו הרי מדרש הזב דמטמא במשא וה״נ טבעת שנגעה במת כיון דהויא כחלל לטמא במשא דלטמא במשא לא מהני בית הסתרים כדפי׳ בקונט׳ ובפ׳ יולא דופן (נדה דף מב:) נמי אמרי׳ נבלה בקומטו טמא נהי דבמגע לא מטמא במשא מיהא מטמא לכך נראה דטעמא דמתני׳ משום דבלוע הוא ומ״מ אשמעינן רבה בשני טבעות דממתני׳ לא אשמעינן ליה [ה] דהא דאע״ג דטומאה בלועה לא מטמאה היינו טהרה בעלמא אבל טהרה הבלועה מיטמאה וכן הא דטהרה הבלועה לא מיטמאה היינו מטומאה דעלמא ולא מטומאה הבלועה עמה ואין לתמוה כיון דבא לאשמועינן כאן בשתי טבעות מאי כשם דהכי פירושו כשם שטומאה בלועה אינה מטמאה את האדם הבולעה אע״פ שנגעה בו כך אינה מטומאה טהרה שאבלה וא״ת מנא לה לרבה הא דטהרה בלועה לא מיטמאה מטומאה שאבלה הא לא אתי מק״ו דלמיד פתיל וי״ל דכולה מלתא דריש רבה מן האוכל את נבלתה מי לא עסקינן דאכל סמוך לשקיעת החמה וקאמר רחמנא דטהור אפי׳ לאכול בתרומה ונוגעת בטומאה שבמעיה ואסור לטמאה וא״ת שתי טבעות נמי תנינא בלע טבעת טמאה טובל ואוכל בתרומה ויש לומר דהתם צריך הזיה שלשי ושביעי וכשבא לאכול תרומה כבר יש שבעה ימים שנבלעה והרי היא מסתמא כבר סמוך לנקב וכשבולע תרומה אינה נוגעת בטבעת עד שתבא אבלה

סמוך לנקב ואז היא כבר מעוכלת: **והרי** חיה ועובר דכשתי טבעות דמו. מה שפי׳ בקונטרס אלמא דטומאה בלועה מטמאה וטעמא דאשה טהורה משום בית הסתרים וכן פי׳ בסמוך גבי לא תימא מתני׳ ר׳ עקיבא היא וקשה נהי דמגע בית הסתרים לא מטמא [ו] במשא מטומאת אבלה ל״ל כדפירשנו דאשה טהורה משום טומאה בלועה היא וחיה הויא כשתי טבעות: **גזירה שמא יוציא ולד ראשו וכו׳.** פי׳ בקונטרס משום דהרי הוא כילוד משמע דדוקא נקט ראשו וכן משמע בפ׳ יולא דופן (נדה דף מב:) גבי יולדת מטומאה בפיס כבחוץ דקאמר כגון שהוציא ולד ראשו חוץ לפרוזדור כדר׳ אושעיא כו׳ משמע דר׳ אושעיא נקט דוקא ראשו ותימה דאמאי נקט ראשו אפי׳ הוציא ידו חוץ לפרוזדור נמי נטמאה החיה שנגעה בו או הסיטה דתו לאו טומאה בלועה היא וי״ל דגזירת הכתוב היא דעד שיהא כילוד לא מטמאה כדדרים מעל פני השדה והשתא ניחא הא דאריך ר׳ ישמעאל למדרש טעמא מקרא דטעמיה פשוט דטומאה בלועה היא אלא משום דלא מטמא בהוציא ידו עד שיהא כילוד ור׳ עקיבא נמי לא פליג אלא בהוציא את ידו וכן משמע דלא תימא אליבא דר״ע משמע דכר״ע אתיא מתני׳ בפשיטות דטומאה החיה מדברי סופרים דגזרינן כולו במעי אשה אטו הוציא ידו אבל אי ר״ע מטמא עובר במעי אמו אפי׳ לא יצא לחוץ כלל היכי מתוקמא מתניתא אליביה דחיה טמאה ואשה טהורה:

גולל ודופק. מפורש בפ״ק דכתובות (דף ד: ד״ה עד): **שתי** נפשות ושיעור אחד. ור׳ ישמעאל סבר דיש אם למסורת ונפשת כתיב כדאמר בסנהדרין בפ״ק (דף ד.) וקשה דתרי קראי ברביעית דם ל״ל במת בנפש [ו] ונפש: **הוציא** עובר את ידו וחתכה ואח״כ שחט את אמו הבשר טהור. דעובר שבפיס אפי׳ מת חשיב כחי דהא קא מהני ליה שחיטת אמו להתירו אף באכילה: **וחכמים** אומרים מגע טרפה שחוטה. בשחיטה עושה ניפול פליגי כדאמר בגמ׳ וקודם שחיטה לכ״ע אדם שנוגע באבר שבחוץ טהור דאי מחייס מטומאת היכי הוה מהני שחיטה לרבנן להפקיע הטומאה לטהרות ולעיל דקתני הוסיט רועה את ידו ונגע בו טהור לאו דוקא לפי שהוא בפיס דאפי׳ הוציא עובר ידו לחוץ ונגע בו הרועה טהור אלא להודיעך כחו דר׳ יוסי הגלילי דאפי׳ הכי בטמאה טמא מ״ע מודו רבנן בהוציא ידו לחוץ ונגע בו דבטמאה טמא דלענין מה שבפיס הוא דמקשינן טמאה לטהורה ולא לענין מה שבחוץ:

טהור

מסורת הש״ס

ו) נדה מב: ע״ש, ב) סנהדרין ד. מיר לח. [ולף מט: נג:], ג) [לעיל סח.], ד) [לקמן עד: קכט.], ה) [ל״ל דהוה אמינא], ו) [הייט במגע אבנן], ז) ג׳ ר״מ ופסוק,

תורה אור השלם

1. וְכֹל אֲשֶׁר יִגַּע עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה בְּחָלֶל חֶרֶב אוֹ בְּמֵת אוֹ בְּעֶצֶם אָדָם אוֹ בְקֶבֶר יִטְמָא שִׁבְעַת יָמִים: במדבר יט טז
2. כָּל הַנֹּגֵעַ בְּמֵת בְּנֶפֶשׁ הָאָדָם אֲשֶׁר יָמוּת וְלֹא יִתְחַטָּא אֶת מִשְׁכַּן יְיָ טִמֵּא וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מִיִּשְׂרָאֵל כִּי מֵי נִדָּה לֹא זֹרַק עָלָיו טָמֵא יִהְיֶה עוֹד טֻמְאָתוֹ בוֹ: במדבר יט יג
3. וְעַל כָּל נֶפֶשׁת מֵת לֹא יָבֹא לְאָבִיו וּלְאִמּוֹ לֹא יִטַּמָּא: ויקרא כא יא

הגהות מהר״ב רנשבורג

א) רש״י ד״ה הבשר מגע נבלה וכו׳ אי נמי אם יצא. מלת יצא נמחק. וכ״כ מצא כל״ל ודלא כר׳ אסלא לקמן דף ע״ד ע״א דבעובר מת לכ״ע שחיטה עושה ניפול יעוש״ה ומפרש רש״י בזה כדבה אם דפליגי נמי באבר דעובר מת ודו״ק: **ב)** תוס׳ ד״ה (בעמוד הקודם) כי קאמר וכו׳ תחת אבנים שלא תטמא וכו׳ כל״ל:

מוסף רש״י

שמא יוציא ולד ראשו חוץ לפרוזדור. ומגע בו, דמכי נפק הוה ליה ילוד ולא הוי בלועה וטמא דמלאורייתא משום טוגע במת (נדה מב:). **לרבות גולל ודופק.** שמטמא במגע ובמשא ובאהל (סוכה כג.) אם עשאו גולל לקבר מטמא לעולם באהל כמת עצמו ואפילו ניטל משם (ערובין סו.). **לרביעית דם.** היא שיעור חיותו של אדם וכגלו הכי לא איקרי מת עד שיהא בו שיעור מיתה (סנהדרין ד.). **שתי נפשות.** משמע משני בני אדם, וכתב מת כדי מיתה היינו רביעית (שם). נפשות היינו דם דאיקרי נפש (שם) רביעית דם קרי ליה נפש כדאמרינן התם (שבת לא:) רביעית דם נתתי בכם (נזיר לח.). **הבשר מגע נבלה.** כל העובר והבהמה נגעו באבר טמאין (לעיל סח:). בשר העובר שהיה מחובר לאבר היולא (לקמן עד:). **מגע טרפה שחוטה.** שאבר היולא עדיין הוא מחובר בשעת שחיטה, אע״פ שאין שחיטה מתירתה באכילה מטהרתה מידי נבילה, כטריפה ששחיטתה מטהרתה, וטעמייהו מפרש במתני׳, ולקמן (עג.) מפרש בפירקין בטריפה שחוטה מאי מגע שייך למימר בה ומפרש שטרפה שחוטה מטמאה את המוקדשים מדרבנן (לעיל סח:).

עין משפט נר מצוה

לח **א** מיי׳ פכ״ה מהל׳ טומאת מת הל״ב:
לט ב מיי׳ שם הלכה ח:
מ ג מיי׳ פ״ב שם הל׳ עו ע״ש בכ״מ:
מא ד מיי׳ פ״ד שם הלכה ג:
מב ה ו מיי׳ פ״ב מהל׳ אבות הטומאה הלכה ט:

שיטה מקובצת

א) שמא יוציא ולד ראשו חוץ לפרוזדור. נ״ב עי׳ תוס׳ בכורות דף כ״ב ע״א: **ב)** לרביעית דם הבאה מן המת. נ״ב עי׳ תוס׳ מנחות דף קד ע״א: **ג)** מטמאה וטהרה בלועה מיטמאה ואשה כצ״ל:

רבינו גרשום

והא עובר וחיה דכשתי טבעות דמו. דעובר במעי בהמה ויד חיה במעי בהמה שניהן בלועין העובר והיד וקא מטמא ליה עובר לחיה: שאני עובר הואיל וסופו לצאת ולא מיחזי כבלוע: טומאה זו (אינה מדברי תורה) דמטמאה עובר לחיה [אינה מד״ת]: שמא יוציא ולד ראשו חוץ לפרוזדור והוי כילוד: אי הכי אשה נמי. דאי חיישינן להא דאמרת שמא יוציא ולד א״כ אפי׳ האם נמי תהא טמאה: אשה מרגשת בעצמה. כשיוצא תהא יודעת: ותימא ליה לחיה. כלומר אמאי אמרי׳ החיה טמאה שמא יוציא ולד ראשו חוץ לפרוזדור ותימא ליה האם לחיה כשיוציא ראשו ולא תהא טמאה החיה עד דתימא לה האם לחיה: להוציא עובר שבמעי אשה. כלומר דאינו על פני השדה: לרבות גולל ודופק. גולל זהו כסוי שעל גבי ארון של מת דופק דפנות שמטמאין כמת ולא להוציא עובר שבמעי אשה: ורבי עקיבא לטעמיה דאמר אף רביעית דם. דר׳ עקיבא לא בעי ליה להאי קרא: ושיעור א׳. כלומר ורביעית אחד. ואח״כ שחט את אמו הבשר טהור. כלומר דאין מטמאה מחיים: